

Od Sokrata do Intela: kaos mikroestetike

Alvina Tofflera su optuživali da je senzacionalist zbog toga što je pretkazao velike promjene vezane uz "monstruozan" rast informacijske tehnologije. Međutim ove su se optužbe pokazale pomalo preuranjenima: Tofflerova vizija je bila daleko od stvarnosti 80-ih.

Ispravno je osjetio i upozorio nas na trenutačan i neumitan proboj tehnologije, ali nije predvidio nesigurnost i nemir koji sada zaokružuju cjelokupno pitanje uloge i statusa ljudskih bića, električnih strojeva i njihova kontradiktornog međusobnog odnosa.

Kako snaga mikro-procesora počinje rasti eksponentnom umjesto tek linearnom stopom, nalazimo se na neoznačenu konceptualnom teritoriju.

U ovom kontekstu i unutar svijeta mikro-elektronskog istraživanja, problemima se sada pristupa odlučno i temeljno kao i onima koji su, na području biologije kulminirali otkrićem genetskog koda. Štoviše, otkad mikro-elektronika istražuje tako posebna područja (memoriju, misao, inteligenciju), dobiva poseban status kao žarište koje spaja kvazi-religiozno traženje bića i jedinstva.

FRAGMENTACIJA

Proizvodnja proizvoda i predmeti zanata prije toga, razvili su se u svojim oblicima isto koliko i u upotrebljivosti i funkciji, zajedno s razvojem alata i tehnike proizvodnje. Oblik, bez obzira na to koji stilski element sadržavao, rezultat je određenog prisiljavanja i izražava određeno stanje tehnologije.

Direktna i primarna veza sjedinjuje materijale, izvršitelje i oblike (poruke); i ova veza postaje elementom o tome kako su razvoj znanosti i tehničke stručnosti povezane.

Inovacije u tehnici i pojava minijaturizacije i elektronike su znatno zamaglili ovu ranije čistu sliku. Predmeti se više ne mogu shvaćati kao estetske i tehnički cjeline; fragmentirani su.

Više nije moguće sagledati kompoziciju predmeta starom semantičkom procedurom - dijelovi komponente, struktura, sistem, proizvod. Umjesto toga, nailazimo na gomilu međusobno nerazumljivih kodova. Svako područje znanja ima svoj vlastiti kod, a sinteza potrebna za razumijevanje pojedinog predmeta može se ostvariti jedino zajedničkim radom grupe stručnjaka koji se stavljaju jedan drugome na raspolaganje u nadi da će se uspijati oduprijeti još koji trenutak kontinentalnoj struji koje preoblikuje svijet znanosti.

U nedostatku ove nemoguće sinteze, svakomu je prepušteno da razvije ili se uhvati za što god mu njegove mogućnosti dopuštaju - da se pozabavi jednim elementom sistema, jednim manje ili više tajnim i dubokim slojem.

Kako se udaljavamo od vanjskog sloja, od ljuštore prema jezgri, suočavamo se s nizom očitavanja jednim za drugim, u isprekidanoj i vrtoglavoj seriji koja nas približava kao zum objektiv, sve dok ne dodemo do strukturalne jezgre.

Uzaludno je ovdje tražiti himeru enciklopedijskog znanja, osim ako se ne ogradimo na anonimnu domenu banaka podataka i slično.

Gubitak vlasti je utoliko važniji koliko se moramo oslanjati na znatan stupanj uvećanja koji sam po sebi izaziva djelomično sljepilo.

FUNKCIJA STVARA BEZOBLIČNOST

Kako je tehnički predmet sada izrađen od elemenata od kojih svaki zahtjeva specijalizirano, detaljno i nužno znanje, estetika i domena izražajnog također se brutalno osvajaju uzajamno

neprobojnim tehnikama.

Kao što više ne možemo pronaći naš put u vrtoglave dubine tehničkih predmeta, tako je i put koji vodi iz svijeta napredne elektronske tehnologije do svijeta oblika blokiran.

Estetski kontinuum tehnike prekinut je. Mikroprocesori se baziraju na vlastitoj tajnoj estetici, a oni koji je shvaćaju (oni koji posjeduju potreban vid poput povećala) jedini su koji posjeduju pravila igre koja se nikada ne vidi na koži predmeta. Ako je, naprimjer, došlo do promjena u dizajnu, estetici radioprijamnika, ovo nema nikakve veze s uvođenjem integriranih krugova i mikroprocesora koji su jednostavno doveli do smanjenja u veličini konačnog proizvoda i poboljšanja u kvaliteti usluge. Ovakav tijek razvoja nije primjeren razvoju stilova automobila pod utjecajem metalurških inovacija.

No, u dubinama fragmentirane tehnike, u najmanjem djeliću elektronike, zar nema izlaza za autonomnu, jedinstvenu estetiku, čiji bi "tvrdi" materijalni aspekti bili potpora njenim "mekim" i nematerijalnim operativnim osobinama?

Dizajn i konceptualizacija mikroprocesora formalizacija je misli, koncepta kao takvog, možemo ga smatrati i proizvodom tradicionalne kulture i avangardnim projektom.

Stvar je u stavljanju logičnog koncepta u pogon posredstvom visoke tehnologije i sistema masovne proizvodnje upotrebljavajući mikrološko analitičku viziju: od Sokrata do Intela (Intel je naziv proizvođača mikroprocesora).

Ovo podrazumijeva dvostruku sposobnost, istodobno tehničku i povijesnu, znanstvenu i lo-

gičnu, tehnološki sposobnu i kulturološki obrazovanu (u matematičkoj "kulturi"). Obdaren ovom dvostrukom stručnošću, dizajner koji radi na mikro-procesorima poništava ranije postavljene strukture i zamjenjuje ih vlastitima.

I moramo otkriti "istinu" ovog mikro-elektronskog "rada", jednako kao što to činimo s umjetničkim djelima (usp. Adorno).

Tajna njegova sadržaja jest transcendentnost. Mikro-procesor, već nevidljiv, ima osobinu koja izbjegava pojavu - osobinu, Kant je vjerojatno mogao reći, bezobličnosti. I također veličanstvenosti (usp. J.-F. Lyotard)?

CRNE KUTIJE, KRASNE MREŽE

Mikro-procesori predstavljaju određeno planiranje grada komunikacije. Oni su izrađene mreže koje prenose energiju i podržavaju djeliće informacije.

U učionicama ili kazalištima često su predstavljeni kao rešetkaste mreže u kojima djelovi informacija putuju velikim brzinama dok se ne nastane u malim stanovima, posjećuju i odbacuju mnoge druge na svom putovanju. (Ovakve slike su vidljive kako u Walt Disneyevom filmu Tron tako i u Renaultovom filmu tvrtke Sogitec, specijalizirane u kompjutorskoj grafici.)

Mikro-procesori nas podsjećaju na gradove kao Los Angeles, grad bez fasada ili slike, sveden na tehničku funkcionalnost. Mikro-procesori su prostori u kojima se stvari pohranjuju i transferiraju i njihova estetika je stvar kompleksnosti, beskraja proliferacije njihovih mreža i širini njihove kombinatorike.

Nerealizacija realnog, dakle, stvara estetiku integracije čiji kriteriji (kao i oni matematičkih formula gdje "lijepo" nije zbog rezultata, već zbog potrebe) imaju veze s "čistoćom", "snagom" pa čak i "poezijom".

ESTETIKA I PROTETIKA

Mikro-procesor je predstavljanje realnosti bez oblika i počinje određivati realnost, biti realnost, preko sposobnosti postavljanja vlastitih temelja. Njegovo tehno-logično djelovanje čini ga, kao što je bilo rečeno, lokacijom umjetne inteligencije.

Upravo tako, njegov status androida izraslog samostalno od originalnog predmeta (i ovo je posebno slučaj ako uzmemo u obzir "samoprogramiranje") obdarenog mikrom nestabilna karaktera: polumaterijalnim i poluduševnim, polutvrdim i polumekim, priziva i utjelovljuje mitologije i možda ekstaze svih vrsta.

Domaćin djelića informacija koje ništa ne izražavaju osim onog što jesu i koje ovise o formalno indiferentnoj bazi, vezat će se bilo gdje i s bilo čim i imati konotacije kakve god želite. U buduću, naši će ciljevi pronaći svoje mjesto u praznom prostoru.

"BUBE" I IDENTITETI

Jednom pokrenut (ako još možemo upotrebiti ovakvu "metafiziku") softverom koji upravlja njegovom kombinatorikom, mikro postaje pojedinac. Jedino do trenutka kad se informacija i upute za upotrebu primjene nad njima mikrosi su identični, višestruki.

Čak i ako je komunikacija do koje dolazi najsi-

rovije vrste, bez prekida ili isprekidanosti i ako je u najvišem omjeru signala i buke; čak i ako stroj (stroj?) radi bez gubitaka i ako se njegova energija troši bez otpada i ako u odnosu na samog sebe nema ni interpretativnu dozvolu ni slobodu reakcije - čak i tada, fluktuacije i devijacije koje se ne mogu kontrolirati pojavit će se. Ovakvi nepredvidljivi slučajevi mogu biti izazvani jedino bubama ("parazitima" kako ih Francuzi zovu) ili zvukom samog materijala. Ovaj zvuk uporne i buntovne materije podsjeća nas na to da se moramo složiti kako ono što nazivamo "umjetnom inteligencijom" leži negdje između misli i matematike: budući da je proteza, umjetni organ, dio je čovječanstva i subjektivnosti.

Jedino u svom "prije-protetskom" životu su mikro-procesori identični. Postaju jedinstveni kao i nered koji postaje sve gušći unutar njih. Ova gustoća nereda je mjera gustoće nečistoće ili drugim riječima, posebnosti.

PRIVREMENO ZAKLJUČIVANJE

Elektronska integracija otvara novu estetiku. Oslobođena predmeta u prezentaciji, a ne znajući ništa o dekorativnim impulsima i oslobođena tiranije slike nad misli, ova estetika ne može preuzeti ljepotu kao svoj kriterij. Kako se pojavljuju nove generacije elektronskih predmeta, proces poprima vlastitu snagu i brzinu, svaka nova generacija zamjenjuje prethodnu. Na svakom stupnju dolazi do eksplozije zadovoljstva postavljanjem novih pravila igre i prateće sjene uznemirenosti što se više približavamo točki gdje će umjetno proširenje nas samih postati samostalno. I sve to zadaje udarce ponosu koji imamo u svojoj jedinstvenosti i stavu gospodara. Kako sa svakim novim stupnjem, kompjutoriziranje postaje kompleksnije i dosežnije, tako postaje jasnije koliko je hitno naše posredovanje u ovoj estetici kako bi se od nje napravio duh ili genijalnost kompjutoriziranog.

